

Julius Kornis: *Ungarische Kulturideale 1777—1848.* Leipzig, 1930. Quelle & Meyer. (N. 8-r., XXVIII + 612 l.)

Kornis Gyula: *Magyar filozófusok. Tanulmányok.* (Kultúra és Tudomány.) Budapest, 1930. Franklin-Társulat. (16-r., 232 l.) — Ára 5 pengő.

Kornis Gyula: *Kultúra és nemzet. Tanulmányok.* (Kultúra és Tudomány.) Budapest, 1930. Franklin-Társulat. (16-r., 224 l.) — Ára 5 pengő.

Frank Antal dr. és Drozdy Gyula: *Hogyan tanítsunk a népiskolában?* Pedagógiai előadások és mintatanítások. A budapesti I. kerületi állami tanítóképző-intézetben a tanítói szemináriumok előadói részére tartott tanfolyam előadásai és mintatanításai. Gyorsírói jegyzetek alapján összeállították — Budapest, 1930. Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (N. 8-r., 254 l.)

Karácsony Sándor: *A tanulás mesterfogásai.* (A Református Diák. Szerkeszti Karácsony Sándor. I. füzet.) Budapest, 1929. Kiadja a Középfokú Iskolák Orsz. Református Missziói Bizottsága. (8-r., 236 l.)

Kelemen Ferenc: *A makói községi Zrínyi Ilona polgári leányiskola története. (1880—1930.)* (Különlenyomat az intézet 1929—30. évi Értesítőjéből.) Makó, 1930. Gaál László könyvny. (N. 8-r., 70 l.)

Sík Sándor: *A cserkészzet.* (A Magyar Szemle Kincsestára. 105. sz.) Budapest, 1930. Kiadja a Magyar Szemle Társaság. (16-r., 80 l.) — Ára 1 pengő.

A Fővárosi Pedagógiai Könyvtár évkönyve és új szerzeményeinek válogatott jegyzéke. 1930. Új folyam. 2. szám. Budapest, 1930. A székesfőváros házi nyomdája. (Lex. 8-r., 168 l.)

VEGYES.

Egy ellejejtett magyar kultúrpolitikus. A múlt század derekán működött nálunk *Akin Károly* (1830 Pest—1893 Fiume), a M. T. Akadémia lev. tagja (1868), aki 1856—61-ben német egyetemeket látogatott, 1861—65-ben pedig Francia- és Angolország tudományos viszonyait és az egyetemek szervezetét tanulmányozta, később főleg fizikával foglalkozott és ennek köréből számos tanulmányt közölt külföldi folyóiratokban. Minket ezúttal egy, az akkori vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, Eötvös József báróhoz intézett, német nyelven írt kultúrpolitikai röpirata foglalkoztat, amelynek teljes címe: *Ideen zur Reform des höheren Unterrichtswesens. Denkschrift, gerichtet an den kgl. ungar. Minister für Cultus und Unterricht von C. K. Akin. Deutsche Ausgabe. Pesth, Georg Kilian, 1868.* Ezt a 47 l. terjedelmű füzetet egy, a M. T. Akadémia fizikai szertárából keltezett *Vorbericht*, majd még egy *Vorrede* előzi meg, amelyekből megtudjuk, hogy a szerző már 1861-ben foglalkozott ezekkel a reformjavaslatokkal, amelyek bár teljesen önállóak, találkoznak az olasz és német egyetemekre irányuló akkori reformtervekkel.

A széles látókörrrel és európai műveltséggel rendelkező szerző a külföldi viszonyokkal összehasonlítva a pesti egyetem és a M. T. Akadémia kereteiben

a magyar tudományos művelődés és tudományosság akkori állapotát és szervezetét vizsgálja, bár kritikailag, de tárgyilagosan, miközben a hiányok kiküszöbölésére irányuló javaslatait terjeszti elő. Nincs meglepésvé sem az egyetemmel, sem az Akadémiával, mert mindkettő elmaradt a megfelelő nyugat-európai intézmények mögött. Részletesen kifejti egy egyetemes modern főiskola tervét a *Collège de France* mintájára, a bölcsészeti fakultáson pedig, az egyes tudományzajok rohamos megnövekedése folytán, a munkafelosztásnak, specializálásnak szószólója, aminek érdekében külföldi (elsősorban német) szaktudósoknak legalább ideiglenes meghívását elengedhetetlennek tartja; s ezt a kedvenc eszméjét így nevezi: *Friedliche Invasion des Auslandes* (44). A hallgatók és a tanárok sűrűbb érintkezését és sikeres együttműködését az oxfordi és cambridgei *Union*-ok mintájára egy *akademischer Club* megteremtésével óhajtaná előmozdítani (26). Hogy az Akadémia a tudományok népszerűsítésére irányuló feladatának jobban megfelelhessen, szintén külföldi mintára, egy *Akademische Zeitschrift für das gebildete Ungarn* című folyóirat kiadását sürgeti (33—4), amelynek részletes tervrajzát a Függelékben *Prospectus* címmel közli. E kiadvány felölelné az újabb megjelenő értékes munkák ismeretét, tudósításokat az újabb felfedezésekről, rövidebb közleményeket érdekesebb és a külföldi folyóiratokban megjelent eseményekről, az irodalom és tudomány köréből, végül a külföldi bibliográfiát a munkák tartalmának rövid jelzésével. A szerzőnek részben jogosult külföldieskedése azonban határozottan tévútra sikklik, amikor egyetemesen elítéli az idegen tudományos műszavaknak magyarosítását és ennek igazolására ilyen erőltetett és jogosulatlan példákat sorakoztat fel, mint: *Wieviellehre*, *Messlehre*, *Mischlehre* (38), amire legcsattanóbban az idők érlelte tapasztalat cáfol rá, mert a *menyiség*tan, *mértan*, *vegytan* ma már hiány nélkül pótolják és a magyar szóincsbe teljesen beolvasztották a matematikát, geometriát, kémiát.

Most pedig röviden ismertetjük szerzőnknek ama szempontjait, javaslatait, amelyek helyes előrelátásáról tanuszkodnak és kultúrpolitikánk újabb fejlődése által beigazolást nyertek: „Miért van Magyarországnak csupán *egy* egyeteme?” — kérdi már az 5. l.-on, holott jóval kisebb államok többel rendelkeznek. De ez az egy egyetem sem felel meg céljának, mert nálunk az egyetemet sokan csak „hivatalnokképző” intézménynek tekintik s megelégednek eredeti hivatásáról, arról, hogy a tudományosság középpontja és az ország legjobbjainak és vagyonosainak művelődési központja legyen. Az egyetemeknek — írja tovább — nem az ország fővárosai a legcélszerűbb székhelyei, hanem német, angol és amerikai mintára a nagyobb vidéki gócpontok, ahol a tudományos tevékenység zavartalanabban folyhat. „Emellett magyar ifjakkal külföldi kiküldetése államköltségen nagyban előmozdítaná egy ifjabb magyar tudósnevezdek (*Gelehrtenmachwuchs*) kialakulását” (11). Ime már 60 év előtt felbukkant a *Collegium Hungaricum*ok intézményének csirája. Mindent összefoglalva, megállapíthatjuk, hogy Akin elgondolása a magasabb magyar kultúra fejlődéséről helyes úton mozgott, jóllehet a megvalósítás elég sokáig váratott magára.

kf.

Íráskiállítás Budapesten. A Néptanítók Lapja és az Orsz. M. Iparművészeti Társulat rendezésével íráskiállítás nyílt meg 1930 május 6-án a Berzsenyi Dániel-reálgimnázium (Markó-utca 29.) dísztermében és folyosóin. A kiállítás védnöke József Ferenc főherceg és Gróf Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter, elnöke Körösi Henrik, a Néptanítók Lapja szerkesztője, szervezője pedig Luttor Ignác tanár.

A kiállításon igen sok érdekes és értékes anyag van összegyűjtve. A külföldi anyagot a berlini Blankertz-Schriftmuseum bocsátotta a kiállításnak rendelkezésére. A kiállításnak főcélja, hogy bemutassa az írástanítás terén kialakult újabb módszereket és azok eredményeit, eszközeit. Pedagógiai része igen tanulságos, mert tájékoztat azokról a reformmozgalmakról, amelyek az írástanítás terén egész Európában folyamatban vannak. Ismeretes, hogy az utóbbi évtizedekben az írástanítás terén némi visszaesés tapasztalható. A középfokú iskolák tantervéből egymásután törölték a szépírástanítást, és tanári körökben általános a panasz, nemcsak nálunk, hanem mindenütt Európában is, hogy a tanulók írása nem kielégítő. Ez arra készítette a pedagógusokat, hogy tanulmány tárgyává tegyék az írástanítás kérdését. Beható lélektani, bonctani és írásmódszertani kutatások alapján kialakult egy új módszer, mely új betűformák és új írószerek bevezetésével új irányba terelte az írástanítás ügyét. A kiállításon alkalmunk van tanulmányozni, milyen eredményeket értek el az új írástanítással Németországban, Ausztriában, Angliában, Franciaországban, Svédországban, Olaszországban, Belgiumban, Dániában, Csehszlovákiában, Romániában, Jugoszláviában, valamint láthatjuk azokat a kísérleteket is, amelyek Magyarországon ezen a téren folynak. A magyarországi írásreform persze még nem tud olyan eredményeket felmutatni, mint a nyugati államok, de örömmel állapíthatjuk meg, hogy nem vagyunk utolsók sem a sorban. Es azt hiszem, hogy ez a kiállítás lendületet fog adni ennek a mozgalomnak nálunk is.

Sok szép anyagot láthatunk az írásművészet területéről is. Amit az Iparművészeti Főiskola, a Székesfővárosi Iparrajziskola, a Címfestő Szakiskola, továbbá a grafikus művészek különböző egyesületei kiállítottak, az méltán votekszik a külföldi hasonló irányú iskolák és egyesületek anyagával. Igen érdekes az íráslélektani csoport anyaga is, amelyet a Magyar Írástanulmányi Társaság állított ki. Itt szemléletes módon van bemutatva, milyen összefüggés van az írás és az ember lelki struktúrája, jelleme és hajlamai között. Itt láthatjuk továbbá a magyar gyógypedagógiai iskolák írástanítási eredményeit is, így különösen a siketek és a vakok, csökkentlátásúak írásait.

Külön érdekessége a kiállításnak a magyar származású Larisch Rudolf bécsi iparművészeti iskolai professzor anyaga, amely bemutatja az ő nevezetes módszerét, a vele elért kiváló eredményeket és sok szép írástörténeti emléket. Tanulságos végül az írástörténeti csoport is, amely szemlélteti az írás fejlődését a legrégebb időktől a mai napig.

A folyosó falain láthatjuk a különböző régebbi és újabb iskolai írásmintákat, és módunkban van összehasonlítani, mennyivel könnyebb, egysze-

rűbb és a gyermek kézalkatának inkább megfelelő a modern betűforma. Az asztalokon és a polcokon láthatjuk az íráspedagógiára vonatkozó gazdag irodalmat, különböző hazai és külföldi iskolák tanulóinak írásfüzeteit, továbbá az írószergyárak gazdag anyagát.

Tervbevétték egy írásmúzeum létesítését is, amelynek anyagát részben a most kiállított tárgyakból állítanák egybe. Örömmel kell üdvözlőnk ezt a szándékot, mert az ilyen múzeum nemcsak lehetővé teszi a szakemberek részére az írás mindenféle vonatkozásainak tanulmányozását, hanem egyúttal újabb gócpontja lehet a magyar kultúra egy nevezetes területének.

Lux Gyula.

Informations pour la presse d'outre-mer. Ezzel a címmel a Nemzetek Szövetségének információs osztálya a világsajtó részére francia nyelven szerkesztett közleményeket ad ki, amelyek hivatva vannak a legszélesebb közvéleményt a N. Sz.-nek munkásságáról időnként tájékoztatni. Ezeket a felette változatos tudósításokat igen ügyesen egybekapcsolt céduláknak csak egyik oldalára nyomatták, úgyhogy kiki nyomban kiszemelheti és értékesítheti a saját tárgykörének megfelelő közleményt. A f. év január havában megjelent röpívekben a nemzetközi politikára tartozó közlemények mellett kettőt találunk, amelyek olvasóinkat is érdekelhetik. 1. *A vakok védelméről* a N. Sz. a brit kormány kezdeményezésére szerkesztett jelentést, amely 30 ország adatait öleli fel és a homerosi időktől kezdve a Szent Lajos által Párizsban 1260-ban vakok számára alapított első intézetet keresztül magában foglalja a világháború vak katonáinak érdekében létesített intézményeket. Kiterjeszkedik továbbá azokra az eljárásokra, amelyekkel a Braille-féle rendszert a különböző nyelvekre és tantárgyakra (mennyiségtan, zene) alkalmazzák, végül beszámol azokról az intézkedésekről, amelyek arra irányulnak, hogy a vak gyermekek és felnőttek a társadalom hasznos tagjaivá lehessenek. 2. *Az oktatófilmek ügye.* Az oktatófilmek római nemzetközi intézetének szakbizottsága javaslatot dolgozott ki az oktatófilmeknek vámmentessége vagy legalább is kedvezményes elvámolása érdekében, hivatkozással arra, hogy azok közművelődési célokat szolgálnak s nem tekinthetők jövedelmező üzleti vállalatoknak. Az ajánlott vámmentesség, illetőleg kedvezmény kiterjedne a be- és a kivitelre, úgyszintén az átmenő szállításra. A bizottság oktatófilm jellegével a következő felvételeket ruházná fel: azokat, amelyek *a)* a Nemzetek Szövetségét ismertetik, *b)* a tanítás célját szolgálják minden fokon, *c)* a hivatásszerű tájékoztatás és a munka tudományos szervezésének szolgálatában állnak, *d)* a tudományos és technikai kutatásokra vonatkoznak, *e)* a tudós társaságok és tudományos intézmények számára készültek, *f)* az egészségügyet és a társadalmi megelőzést szolgálják. A filmek oktató jellegének elismerésére irányuló kérvények az illető ország erre illetékes hivatalos tényezőjének véleményezése kíséretében a római nk. intézethez intézendők, amely kedvező elbírálás esetén a vámmentességre stb. jogosító igazolványt kiszolgáltatja. Ellenkező esetben az illető állam felfolyamodhatik a N. Sz.-ben fennálló állandó szakbizottsághoz, amely vég-

érvényesen dönt. A szerződést aláíró államoknak változatlanul megmarad az a joguk, hogy a filmeket ellenőrizték, behozatalukat, kivételüket és előadásukat betiltásák.

Katolikus pedagógiai kongresszus Budapesten. A folyó évben Szent Imre herceg 900 éves jubileuma alkalmából rendezett ünnepségekkel kapcsolatban katolikus pedagógiai kongresszus is tartatik, melynek első része a következő program szerint fog lefolyni: Július 1-én ismérkedő est a Szent Gellért-szálló halljában. Július 2-án d. e. ½9-kor ünnepélyes Veni Sancte az egyetemi templomban. Július 2-án és 3-án d. e. a szakosztályok előadásai. Tizenhárom szakosztályban tartatnak előadások általános érdekű pedagógiai kérdésekről, az elemi, a polgári s a középiskolai, valamint a tanítóképző-intézeti nevelés és oktatás, az iskolán kívüli népművelés és a továbbképző-tanfolyamok, a szakoktatás, a nőnevelés, a kollégiumi nevelés, a kriminálpedagógia, a testnevelés, az ifjúsági pasztoráció, végül a művészeti nevelés köréből. Július 2-án és 3-án d. u. 6 órakor nyilvános előadások lesznek, köztük Apponyi Albert grófé *A katolicizmus nevelő értékei* címmel. A szakosztályok előadásai a testnevelési szakosztály előadásainak kivételével a Pázmány Péter-tudományegyetem központi épületének tantermeiben tartatnak, a nyilvános gyűlések helye pedig a régi képviselőház. Július 4-én d. e. ½9-kor ünnepélyes Te Deum az egyetemi templomban. A kongresszusnak második fele augusztus 2-től 22-ig tart; ennek programját később fogják megállapítani.

MAGYAR PAEDAGOGIAI TÁRSASÁG.

1930 március 15-én Kornis Gyula elnöklésével tartott rendes felolvasó ülésünk tárgysorozatán két székfoglaló előadás szerepelt: 1. *Bárány Gerő: Az eszmények szerepe a nevelésben.* 2. *Várkonyi Hildebrand: Az alkalmasságvizsgálatok és a pályaválasztás tudományos problémái.*

1930 április 26-án tartotta meg Társaságunk XXXVIII. közgyűlését a következő tárgysorozattal:

I. *Kornis Gyula* elnök felolvasta *Európa és Amerika kultúrpolitikája* című elnöki megnyitóját.

II. *Gyulai Agost titkár* felolvasta a Társaságnak 1929. évi működéséről szóló alábbi jelentését:

Tisztelt Nagygyűlés!

Amily mértékben súlyosodik a mai általános világgazdasági jelenségek közepett, sőt azoknak következményeképen a magyarság sorsa, általános politikai és társadalmi helyzete, oly arányban növekszik a fontossága azoknak a törekvéseknek, melyek a voltaképeni műveltségre: a lelki harmóniára, az értelem és erkölcs egyensúlyára való nevelés útján iparkodnak a szebb, bol-